

ництва, а також сформувавши замовлення на фахівців з безпеки підприємницької діяльності в Україні.

Економічна безпека підприємства та його управління повинна ґрунтуватися на цілях успішного функціонування і розвитку підприємства за всіма сферами його діяльності і впливу. Для забезпечення економічної безпеки підприємства від впливу суб'єктивних і об'єктивних причин, керівництву необхідно приймати рішення з такою ж швидкістю, з якої вини-

кають і негативні зміни, і вміти їх передбачати. Для найбільш якісної захищеності слід впровадити особисту службу економічної безпеки підприємства. Проте, яке б організаційне рішення не було знайдене, очевидно, що реальна потреба в забезпеченні економічної безпеки існує. Отже, вузи відповідного профілю повинні займатися випереджаючою підготовкою кадрів, оскільки потреба у фахівцях з економічної безпеки діагностується вже сьогодні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб : Питер, 2002.
2. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов [Гусев В. С., Демин В. А., Кузин Б. И. и др.]. – СПб : Очарованный странник, 2001. – 288 с.
3. Ареф'єва О. В. Научная основа формирования экономической безопасности предприятий // Негосударственная система безопасности предпринимательства как субъект национальной безопасности Украины : Сборник материалов научно-практ. конференции, Киев, 16 – 17 мая 2001 г. – К. : Изд-во Европейского ун-та финансов, информационной системы, менеджмента и бизнеса, 2003.– С. 49 – 53.
4. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 2005. – № 10.– С. 48 – 52.
5. Козаченко Г. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: Монография / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарев, О. М. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
6. Кракос Ю. Б. Подход к оценке уровня финансовой составляющей экономической безопасности предприятия // Экономика, финансы и право. – 2006. – № 12. – С. 7 – 12.
7. Лабунская С. В. Особенности количественного определения уровня внутренних угроз экономической безопасности деятельности предприятия / С. В. Лабунская, Е. В. Прокопишина // Бизнес Информ.– 2007. – № 11. – С. 97 – 102.
8. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект. Історичний: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Інформаційні ресурси. Наукова періодика України. Електронні наукові фахові видання. Автор: Коваленко К. В.
9. Пономарев В. П. Формирование механизма обеспечения экономической безопасности : Автореф. дис. канд. экон. наук : 08.06.01 / Восточноукраинский государственный университет, Луганск, 2000. – 27 с.
10. Цигилик И. И. Экономическая безопасность предприятия в системе внутреннего экономического механизма / И. И. Цигилик, Т. М. Паневник // Экономика. – 2007. – № 8.– С. 3 – 5.
11. Словарь финансовых терминов [Электронный ресурс] : Программа поиска толкований слов «Interpretatio». – Режим доступа до програми : <http://inetio.org/>

УДК [005.52:330.322]:664.013

КАНАШКІНА І.В., ст. лаборант

Одеська національна академія харчових технологій

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ХАРЧОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено вплив основних чинників, зокрема людського фактору, на економічну стабільність та інвестиційну привабливість підприємств харчової промисловості України. Запропоновано шляхи підвищення інвестиційної привабливості підприємства на основі покращення ефективності управління персоналом.

Ключові слова: інвестиційна привабливість підприємства, оцінка інвестиційної привабливості.

Research of influence of basic factors, in particular human factor, on economic stability and investment attractiveness of enterprises of food industry of Ukraine. The ways of increase of investment attractiveness of enterprise are offered on the basis of improvement of efficiency of management a personnel.

Keywords: investment attractiveness of enterprise, investment estimation.

Вступ. Процеси, що відбуваються в економіці України, вносять постійні корективи в інвестиційну діяльність вітчизняних підприємств. За останні роки суттєві зміни відбулися як у фінансуванні інвестицій, так і в їхньому спрямуванні. Обмеженість інве-

стиційних ресурсів та наявність проблем із залученням зумовлюють необхідність дослідження питань, пов'язаних з підвищенням ефективності використання цих ресурсів як однієї з умов розвитку сфери матеріального виробництва.

Ринкове спрямування національної економіки України потребує забезпечення належного рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів і визначення підприємств, здатних успішно конкурувати на внутрішніх ринках та вивести країну на світовий рівень. Важливу роль у цьому процесі мають відіграти підприємства харчової промисловості, які забезпечують швидкий обіг капіталу і значний експортний потенціал та задовольняють попит населення на продовольчу продукцію цієї галузі.

Залучення інвестицій в українські підприємства пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування – це перший крок при прийнятті інвестиційного рішення. Ціль об'єкта інвестування – підвищення інвестиційної привабливості та залучення максимально можливого обсягу інвестицій.

Для успішного залучення інвестицій необхідно формувати інвестиційну привабливість підприємства, тобто створювати умови для використання інвестицій із забезпеченням максимального економічного та соціального ефекту від їх реалізації при дотриманні встановленого рівня інвестиційного ризику. Це особливо важливо для тієї категорії інвесторів, які не мають чітко виражених інтересів і формують свою інвестиційну стратегію на підставі інвестиційного маркетингу та оцінки інвестиційної привабливості харчового підприємства [1, с. 57].

Аналіз економічної літератури з питань інвестиційної діяльності, дозволив дійти висновку щодо послідовності та структурного змісту методики оцінки інвестиційної привабливості харчового підприємства, яку подано на рис. 1 [2].

Постановка завдання. З боку потенційних інвесторів дуже важливим є з'ясування доцільності вкладання коштів у підприємство на основі оцінки інвестиційної привабливості. З іншого боку, використання методів оцінки інвестиційної привабливості є вкрай необхідним для проведення внутрішнього контролю цього показника керівництвом підприємств, що бажають залучити певний обсяг ресурсів. Тому, першим кроком у цьому має стати розробка відповідної методики щодо формування якісної системи показників оцінювання привабливості інвестиційних проєктів та підприємства у цілому.

Результати. Визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування проводиться інвесторами у процесі:

- визначення доцільності капітальних вкладень (нове будівництво, розширення, технічне переозброєння тощо);
- вибору у придбанні альтернативних об'єктів;
- купівлі акцій окремих підприємств.

Умова формування інвестиційної привабливості підприємства – це результативність господарської діяльності підприємства, яка може визначатися на основі фінансової та бухгалтерської звітності. Загальні фінансові результати діяльності підприємства більш повною мірою відображають стан справ на підприємстві і дають можливість визначення ймовірності залучення інвестицій та ефективності їх використання, що відповідає інтересам і підприємства, і інвестора.

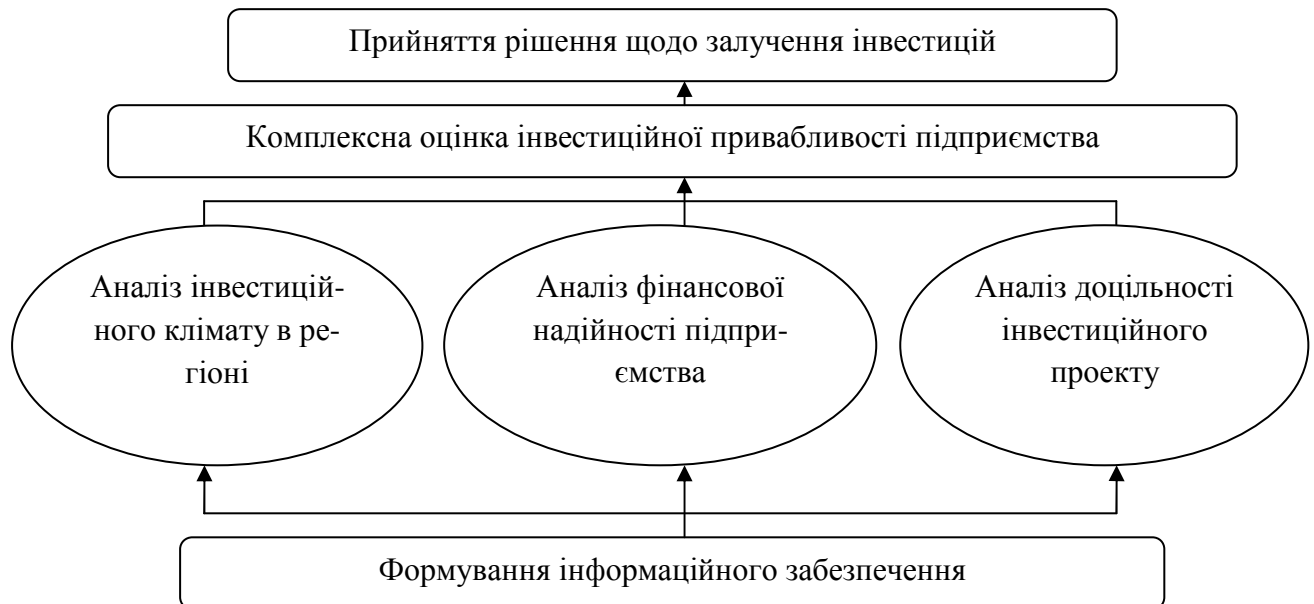

Рис. 1. Послідовність оцінки інвестиційної привабливості підприємства [2]

Підприємство повинно мати високу та надійну перспективність маркетингових досліджень, що є більш обґрунтованою умовою, ніж перспектива тільки збуту продукції. Мова йде про придбання усіх необхідних видів матеріально-технічних ресурсів (МТР)

для виробництва та збуту готової продукції. Це має стосуватися не тільки домовленості, а й наявності договорів (контрактів) на придбання МТР і певної гарантії збуту продукції на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Необхідно звернути особливу увагу на ефективність використання підприємством інвестиційних ресурсів як на наступну умову щодо формування його інвестиційної привабливості. Інвесторів завжди цікавить ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємством за минулі періоди та прогноз на майбутнє. Визначення ефективності здійснюється шляхом розрахунку індексів, співвідношення та коефіцієнтів, таких, наприклад, як прибутковість коштів та коефіцієнт самозабезпеченості інвестиційними ресурсами. Останній свідчить про можливість підвищити конкурентоспроможність та ділову активність за рахунок власних коштів. Прибутковість залучених, а особливо позикових коштів повинна значно перевищувати прибутковість власних інвестиційних ресурсів і т.ін. Вивчення і аналіз звітності суб'єктів господарювання, досвіду фахівців та підприємств дозволяє стверджувати, що це досить важлива умова формування інвестиційної привабливості підприємства. Масив показників щодо визначення ефективності використання інвестиційних ресурсів є досить репрезентативним і суттєво впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Визначення інвестиційної привабливості будь-якого об'єкта господарювання потребує уваги щодо оточення підприємства, яке розташоване у певному адміністративно-територіальному регіоні держави. Підприємство – це соціально-економічна система, яка постійно змінюється, розвивається та вдосконалюється. Перспективи діяльності підприємств в Україні, їх виробнича стратегія обмежені як внутрішнім, так і зовнішнім середовищем, законодавчим простором, що пов'язаний з економічною ситуацією,

станом розвитку ринкової інфраструктури і т.ін. Стан справ в галузях та регіонах України, економіки в цілому свідчить про високий рівень впливу ризиків внутрішнього та зовнішнього характеру відповідно на всі потенційні об'єкти інвестування (рис. 2).

Отже інвестори, а особливо іноземні, прагнуть мати інформацію про умови, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства. Наявність повної інформації про галузь, регіон та, особливо, умови господарювання суттєво впливають на привабливість підприємства.

Таким чином, інвестиційна привабливість може розглядатися на рівні країни, галузі, регіону. Підприємство - це об'єкт, у який інвестором вкладаються кошти і чия привабливість повинна визначатися обов'язково. А тому інвестиційна привабливість підприємства буде визначатися з урахуванням її складових на всіх рівнях. Досвід роботи з вітчизняними та іноземними інвесторами свідчить, що стратегічного інвестора завжди буде цікавити привабливе підприємство у інвестиційно привабливій галузі та привабливому регіоні. За інших рівних умов, інвестор не буде вкладати кошти у привабливе підприємство, що належить галузі кризового стану або знаходиться в непривабливому регіоні.

Наприклад, на території Решетилівського району Полтавської області свою господарську діяльність в минулому році проводили 21 сільськогосподарське підприємство (16 – ТОВ, 2 – ПАФ, 2 – ПОСП та 1 – АФ), загальна площа земель в користуванні яких становила 47384 га, а також 82 фермерські господарства, які господарюють на 11196 га сільськогосподарських угідь.

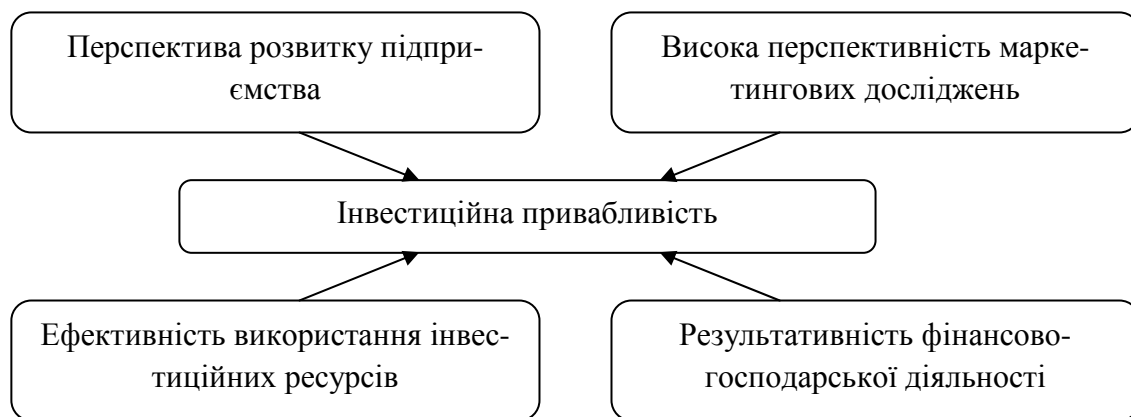

Рис. 2. Схема впливу умов на привабливість підприємства [2]

Обсяг виробництва продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств по району за 2010 рік становив 156,7 млн. грн., що менше проти 2009 року на 11,9 %.

Структура сільськогосподарського виробництва:

- рослинництво – 76,8 %;
- тваринництво – 23,2 %.

Сільгоспвиробники зацікавлені в подальшому розвитку та стабільності аграрного сектору району й запрошують до співпраці інвесторів для досягнення максимального результату.

Вдале географічне розташування відносно основних промислових центрів: Київ, Харків, наближений до Дніпропетровська та Кременчука та є приємним для Полтави.

Розвинена інфраструктура: 326 км доріг з твердим покриттям та 18 км залізничних колій. Автошлях Київ-Харків та транспортні магістралі загальнодержавного та європейського значення, що перетинають район, посилюють його інвестиційну привабливість.

Наявність кваліфікованої робочої сили та можливість використання науково-виробничого потенціалу в м. Полтава.

Сприятлива для сільськогосподарського виробництва структура земельних ресурсів: 85,2 тис. га сільськогосподарських угідь, зокрема питома вага ріллі – 80,3 %.

Туристична привабливість: Решетилівська майстерня художніх промислів, зона відпочинку з готелем на березі річки Говтва, на місці маєтку радника цариці Катерини II, Попова.

Екологічно чистий регіон України: територією району протікають 4 річки, загальною довжиною 63 км. Найбільша - Псел, довжиною 14 км, Говтва (з двома притоками: Говтва Вільхова та Говтва Грузька). В районі налічується 33 ставки. Також зареєстровано 10 заказників загальною площею 1465 га, одне заповідне урочище "Кут" в с. Сухорабівка площею 38.1 га [13].

Фахівці розрізняють різні фактори формування інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Аналіз наявних методик, особливості розвитку економіки та функціонування ринкової інфраструктури дали змогу визначити найбільш значущі фактори впливу на інвестиційну привабливість, такі як фінансова стійкість, майнове становище, ділова активність, ліквідність активів і рентабельність.

На інвестиційну привабливість діючого підприємства впливає стадія його життєвого циклу. В теорії ринку виокремлюють шість послідовних стадій: «народження», «дитинство», «юність», «рання зрілість», «остаточна зрілість», «старіння».

Загальний період усіх стадій життєвого циклу підприємства (ЖЦП) становить приблизно 20-25 років (залежно від галузі та впливу НТП), після чого воно припиняє своє існування або відроджується на новій основі.

На стадії зростання та стабільності (перші 4 стадії) підприємство є привабливим об'єктом інвестування. Технічне переозброєння, реконструкція, модернізація та ін., конкурентоспроможність підприємства, зростання обсягів інвестиційних ресурсів забезпечують привабливість об'єкта інвестування. На останніх двох стадіях («остаточної зрілості» та «старіння») підприємство практично втрачає свою інвестиційну привабливість, тому всі свої потенційні можливості воно використало і потребує кардинальних змін.

Як свідчить вітчизняний і закордонний досвід, інвестиційно привабливими вважаються підприємства, що знаходяться на стадіях, коли в них збільшуються обсяги продажу, рівень використання виробничих потужностей та ін., тобто покращуються показники їх діяльності. На стадіях «остаточної зрілості» та «старіння» інвестиції вважаються недоцільними, за винятком тих випадків, коли продукція підприємства має досить високі маркетингові перспективи, обсяг інвестицій у технічне переоснащення невеликий і вкладені кошти можуть повернутися інвестору в найкоротший термін (до 2-х років).

Якщо передбачається репрофілювання, диверсифікація або реструктуризація підприємства, то

інвестування доцільне і на стадії «старіння». Ці заходи дозволяють економити практично всі види ресурсів, збільшити обсяг продажу за рахунок розширення номенклатури (асортименту) порівняно з новим будівництвом.

Розглянутий підхід впливу стадії життєвого циклу підприємства (ЖЦП) використовується в умовах відносної стабільності ринкових відносин. Нині в Україні цей підхід не можна використовуватися повною мірою. Це пов'язано з особливостями становлення, розвитку та функціонування будь-якого підприємства в національній економіці. Якщо дотримуватися розглянутого підходу до визначення стадій ЖЦП, то практично всі підприємства, які були засновані до переходу до ринкових відносин, можуть бути віднесені тільки до останньої стадії («старіння»). Значна тривалість економічної кризи стосувалася всіх суб'єктів господарювання в Україні.

Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства може проводитися за розробленими методиками експрес-аналізу або поглибленого аналізу, які базуються на використанні абсолютних і відносних показників. Такі методики дають змогу виявляти проблемні напрямки діяльності підприємства й досліджувати причини, які їх зумовили, але не дають можливості зробити обґрунтовані висновки про його фінансовий стан у цілому, інвестиційну привабливість та потенційні можливості. Це питання вирішується за допомогою визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства [3].

На думку фахівців, у галузі інвестицій та кредитів аналіз руху грошових коштів є корисним при оцінці доходів підприємства [7; 8]. Рух грошових коштів більш об'єктивно оцінює ефективність діяльності підприємства, ніж показник чистого прибутку.

Аналіз грошових коштів дає змогу визначити їх стан і здійснити загальну оцінку управління підприємством. Нині їй рекомендується враховувати відповідно до стадій життєвого циклу підприємств в Україні. Інвестиційна спрямованість у діяльності підприємства на стадіях «рання» та «остаточна зрілість» дають змогу використовувати коефіцієнти щодо показника інвестиційної привабливості підприємства та результатів його фінансово-господарської діяльності від усіх видів діяльності.

Суть інвестування полягає у вкладенні в певні види активів, які повинні забезпечити в майбутньому отримання прибутку. В будь-якому разі для прийняття рішення про вкладення капіталу необхідно володіти інформацією про те, наскільки передбачуваний ефект зможе компенсувати ризик, який виникає через невизначеність кінцевого результату.

Висновки. Можна зробити висновок, що:

1. З метою оцінювання інвестиційної привабливості галузей економіки та регіонів України рекомендовано будувати рейтингові таблиці й графіки за спеціально розробленою методикою, де методичною базою може бути метод порівнянь, а основою для обчислень – сукупність індексів за системою показників, що характеризують різні напрямки інвестиційної конкурентоспроможності.

2. Встановлено, що реалізація інвестиційного процесу на підприємствах харчової промисловості зумовила певні позитивні зрушення: щорічне зростання інвестицій у підприємства харчової промисловості, збільшення обсягів випуску продукції та зростання кількості прибуткових підприємств. Інвестиційні процеси на підприємствах харчової промисловості відбуваються швидше, ніж на промислових підприємствах загалом (темпи приросту й оновлення основного капіталу значно перевищують загальнопромислові, а коефіцієнти зношеності дещо нижчі).

3. З метою активізації інвестиційного процесу в харчовій галузі рекомендовано у практичній діяльності застосовувати модель інвестиційного партнерства головних його учасників: держави, реального сектору та фінансового сектору економіки. Її можна використати для ефективного взаємодії регіону й інвестора. Запропонована загальна блок-схема формування інвестиційної стратегії допоможе поглибити розвиток інвестиційного процесу, стимулювати процеси створення, нагромадження та ефективного викорис-

тання як власних, так і залучених з інших країн інвестиційних ресурсів.

4. Доведено необхідність створення спеціалізованого державного (регіонального) підприємства «Інвестиційні консультації» або залучення на конкурсній основі приватного консалтингового підприємства, основне завдання якого полягатиме в організації залучення інвестицій (інвестиційний маркетинг, виставкова діяльність та ін.) і наданні консультаційної допомоги підприємствам та потенційним інвесторам. Це дозволить розширити інвестиційні можливості підприємств.

5. З метою забезпечення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості рекомендовано застосовувати інноваційне спрямування інвестиційного процесу, яке значно впливає на його ефективність. На сучасному етапі менеджерам харчових підприємств запропоновано особливу увагу приділити впровадженню новітніх досягнень науки, техніки, технології, організації й управління, що дасть змогу продукції вітчизняних виробників успішно конкурувати на внутрішньому і зовнішньому ринках.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаров А. О. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / А. О. Азаров, Д. М. Бершов // Фінанси України. – 2004. - №9. – С. 52-57
2. Борщ Л. Інвестування : теорія і практика: Навчальний посібник/ Людмила Борщ. - К. : Знання, 2005. - 470 с.
3. Гайдучий А. П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А. П. Гайдучий // Фінанси України. – 2004. - №12. – С. 50-57
4. Гриньова В. М. Інвестування : Навч. посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда / За заг. ред. В. М. Гриньової. / – Х : Інжек, 2003. – 320 с.
5. Зозуля Т. О. Міжнародне кредитування і формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні // Фінанси України. – 2000. - №7. – С. 102-111.
6. Інвестиційний менеджмент : навч. посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда, Ю. М. Великий. – 2-ге вид., доопр. і доп. – Х : Інжек, 2005. - 664 с.
7. Інвестиційний менеджмент: Навч. посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда, Ю. М. Великий. За заг. ред. В. М. Гриньової. – Х: Інжек, 2004. - 368 с.
8. Інвестиційний менеджмент: Навч. Посібник/ В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда, Ю. М. Великий. – 2-ге вид., доопр. і доп. – Х : Інжек, 2006. - 664 с.
9. Коюда О. Л. Визначення інвестиційної привабливості підприємства // Економіка : проблеми теорії та практики : 36. наук. пр. – Д. : ДНУ, 2003. – Вип. 175. – С. 154-162.
10. Мойсеєнко І. Інвестування : Навчальний посібник / Ірина Мойсеєнко. - К. : Знання, 2006. - 490 с.
11. <http://www.bank.gov.ua>
12. <http://www.ssmc.gov.ua>
13. <http://www.adm-pl.gov.ua>

УДК [658.589+658.152]:664.013

ТАРАСОВА О.В., канд. екон. наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розглянуто питання впровадження ефективних інноваційних технологічних змін як головного фактору довгострокового економічного розвитку підприємств харчової промисловості і причини, що стримують перехід до інноваційно-інвестиційної моделі економічного зростання. Запропоновано комплекс заходів, що сприятимуть формуванню інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств харчової промисловості і прискоренню реалізації інноваційної моделі їх економічного розвитку.